

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
УКРАЇНА

Зусилля з раннього відновлення України

Звіт про результати роботи ООН за 2022 рік

Система ООН в Україні

Структури, що є резидентами

Структури, що не є резидентами

Цей документ складено Офісом Координаторки системи ООН в Україні від імені усієї команди ООН в Україні.

Березень 2023 року

На обкладинці: 20 липня 2002 року, Люда стоїть серед руїн початкової школи у селі Горенка (Україна), де вона вчилася. Школу було сильно пошкоджено через артилерійський обстріл. Коли Люда після цих жахливих подій знов побачила школу, вона почала плакати, згадуючи речі, які залишила й втратила у школі.

Фото: ©UNICEF/UN0691343/Hrom

Зміст

Вступне слово Координаторки системи ООН в Україні, Гуманітарної координаторки	3
Ключові події у 2022 році	4
Огляд	5
Зміцнення систем і посилення стійкості	9
Дані для планування відновлення	9
Розбудова інституційної спроможності	11
Відновлення інфраструктури	13
Соціальний захист	15
Освіта	17
Охорона здоров'я	19
Продовольча безпека	21
Джерела засобів до існування	23
Енергетика і навколишнє середовище	25
Наскрізні напрями діяльності	27
Партнерства і фінансування в цілях розвитку	28
Набутий досвід	30
Ключові напрями діяльності у 2023 році	31
Додаток 1 Гуманітарне реагування в Україні у 2022 році	32

ВСТУПНЕ СЛОВО КООРДИНАТОРКИ СИСТЕМИ ООН В УКРАЇНІ, ГУМАНІТАРНОЇ КООРДИНАТОРКИ

Повномасштабне вторгнення Росії в Україну 24 лютого 2022 року приголомшило світ. Упродовж 2022 року ця війна призвела до найбільш масового переміщення населення Європи з часів Другої Світової війни; зруйнувала цілі міста й громади; спричинила трагічну смерть незліченної кількості цивільних осіб, зокрема дітей; звела нанівець здобутки у сфері розвитку, досягнені за 30 років; штовхнула понад чверть українських громадян у бідність. Навіть під постійними атаками та посеред жахливих руйнувань люди в Україні демонструють дивовижну стійкість і солідарність. Вони організуються у волонтерські групи, відбудовують цілі громади, як тільки це стає безпечно робити, й планують майбутнє.

Через війну національні пріоритети розвитку, відображені у попередній Рамковій програмі партнерства між ООН і Урядом України, були поставлені на паузу. У перші шість місяців після вторгнення ООН в Україні зосередилася на гуманітарному реагуванні. У партнерстві з неурядовими організаціями, місцевою владою та Урядом цими заходами реагування впродовж 2022 року в Україні було охоплено 16 мільйонів осіб, чие життя перевернула війна. Тим часом агенції ООН з розвитку в перші місяці після вторгнення зосередилися на підтримці спроможності влади й громадянського суспільства з управління кризовими ситуаціями.

На Конференції з питань відновлення України, яка відбулася у липні 2022 року в Лугано (Швейцарія), Уряд України представив проект Плану відновлення України. Виходячи з цього плану, ООН і Уряд України погодили Перехідну рамкову програму на 2022 – 2023 роки, головну увагу в якій приділено заходам екстреного раннього відновлення. Система ООН в Україні розпочала масштабну реалізацію зусиль з відновлення у вересні 2022 року. З цієї причини в даному річному звіті не йдеться про здобутки, досягнуті на рівні кінцевих результатів за 2022 рік, а відображено внески, зроблені в напрямку задоволення конкретних потреб із відновлення, й технічну підтримку надану галузевим міністерствам та іншим установам у процесі їхнього реагування на колосальні виклики, що постали перед владою та суспільством.

У цьому річному звіті про результати діяльності ми висвітлюємо спільну роботу 24 агенцій системи ООН, яка стала можливою завдяки міцному партнерству ООН з Урядом України, місцевими органами влади, міжнародними партнерами у сфері розвитку, організаціями громадянського суспільства та приватним сектором. Серед пріоритетів ООН у напрямку екстреного раннього відновлення були, приміром, надання матеріальної підтримки тим, хто постраждав найбільше; експертно-технічна допомога міністерствам, установам і місцевим органам влади; надання підтримки підприємствам, що опинилися в тяжкому становищі; започаткування всеохопних діалогів, які мають лягти в основу координації й реалізації майбутнього процесу відновлення на всіх рівнях.

Ми висловлюємо вдячність нашим партнерам, зокрема двостороннім і багатостороннім органам, які виділили 3,8 мільярда дол. США на діяльність ООН і НУО-партнерів із гуманітарного реагування у 2022 році та 700 мільйонів дол. США на зусилля ООН із відновлення у 2022 – 2023 роках.

ООН залишається відданою нашому партнерству з Урядом України і співпраці з установами, громадами та окремими особами на місцевому рівні в усіх регіонах і громадах України.

Я переконана, що в 2023 році відновлення України розгортатиметься так само, як здійснювалося початкове реагування на вторгнення – завдяки стійкості та непохитній відданості громадян і волонтерів з усіх верств суспільства. ООН залишається поруч, щоб продовжувати роботу разом із народом України.

Деніз Браун

Координаторка системи ООН в Україні,
Гуманітарна координаторка

КЛЮЧОВІ ПОДІЇ У 2022 РОЦІ

Вторгнення та війна Росії проти України є тяжким порушенням суверенітету, незалежності, єдності й територіальної цілісності України та Статуту ООН. Воно призвело до порушень міжнародного гуманітарного права й міжнародного права прав людини. Крім того, воно стало початком найбільш масштабної кризи з переміщення й біженців у Європі з 1945 року, та спричинило найсерйозніший на даний час виклик для світової архітектури безпеки з далекосяжними регіональними та глобальними наслідками.

За період із 24 лютого 2022 року до 24 лютого 2023 року УВКПЛ зафіксувало 21293 жертви серед цивільного населення, зокрема 4457 жінок та 1441 дитину, які загинули або отримали поранення. Фактичні цифри значно вищі, однак отримання інформації зрайонів, де збройний конфлікт і активні бойові дії тривають, є проблемним, і багато повідомлень досі очікують на підтвердження. Масштабне руйнування міських поселень і цивільної інфраструктури зробило нестерпним життя мільйонів людей та серйозно порушило надання основних послуг. Наразі щонайменше 17,6 мільйона осіб потребують гуманітарної допомоги, а чверть населення – більш ніж 13,5 мільйона осіб – довелося залишити свої домівки. Понад 8,1 мільйона досі є біженцями у сусідніх країнах, та 5,35 мільйона переміщено всередині країни.

Війна по-різному вплинула на жінок та чоловіків і загострює нерівність, яка вже існувала раніше, загрожує соціальній згуртованості. Жінки з вразливих груп не мають належної уваги й зазнають непропорційного впливу війни. Постало багато нових викликів пов'язаних із сексуальним насильством під час конфлікту, торгівлею людьми, ґендерно зумовленим насильством, порушенням захисту прав та інтересів дітей, замінуванням і нерозірваними боєприпасами. Особливо високого ризику зазнають діти, зокрема внутрішньо переміщені, ті, які живуть в інтернатних закладах, діти з інвалідністю та діти переміщені з України до Російської Федерації. Війна порушила процес здобуття освіти майже 6 мільйонами дітей та спричинила переміщення 43 тисячі вчителів. За оцінками, кожна десята школа країни пошкоджена і не здатна функціонувати. Війна призводить до руйнівної кризи психічного здоров'я всього суспільства, що впливатиме й на прийдешні покоління.

Сильного удару завдано економіці України. Мають місце масштабні пошкодження інфраструктури, а у зв'язку із припиненням діяльності підприємств економічна активність у багатьох районах зійшла нанівець. Початкові оцінки свідчать, що до 50% бізнесів призупинили свою діяльність і втрачено 30% робочих місць, які були до війни. Якщо б бойові дії припинилися, економіка відновилася б швидкими темпами, зокрема було б повернуто до 3,6 мільйона робочих місць, завдяки чому загальна втрата зайнятості скоротилася б усього лише до 7,7%. За сценарієм продовження війни, кількість утрачених робочих місць могла б зрости ще більше, до 7 мільйонів, що відповідає втраті 43,5% довоєнного рівня зайнятості.

Потреби відбудови в наступні роки вимагають значного фінансування. Згідно з другою Швидкою оцінкою завданої шкоди та потреб на відновлення (RDNA), виконаною Світовим банком, Організацією Об'єднаних Націй, Європейським Союзом та Урядом України у березні 2023 року, за повний рік війни прямі збитки перевищили 135 мільярдів дол. США, при цьому найбільше постраждали житловий сектор, транспорт, енергетика, торгівля та промисловість. Порушення економічних потоків і втрати виробництва становлять 290 мільярдів дол. США. Ця цифра не відображає весь масштаб впливу на людей, невикористану шкоду завдану культурним цінностям, або ті зусилля, які доведеться докласти майбутнім поколінням, аби позбавитися токсичного спадку у вигляді мін та нерозірваних боєприпасів, якими забруднено міське та сільське середовище й життєво важливі землі сільськогосподарського призначення. Поточна оцінка потреб коштів на відбудову та відновлення становить 411 мільярдів дол. США. Сюди включені витрати на відбудову України як сучасної, низьковуглецевої, стійкої до стихійних лих і зміни клімату країни, де стандарти узгоджені зі стандартами Європейського Союзу, вразливість населення усувається, а люди живуть у достатку.

ОГЛЯД

У 2022 році ООН в Україні діяла за двома рамковими документами: «Екстрене звернення. Україна - 2022»¹ та Перехідна рамкова програма ООН для України на 2022-2023 роки.

Перехідна рамкова програма ООН для України на 2022 – 2023 роки є стратегічним документом системи розвитку ООН, розробленим на підтримку реагування Уряду України на економічні та соціальні наслідки вторгнення Росії та війни проти України. ООН в Україні надає підтримку окремим особам, громадам та установам із метою зміцнення систем і посилення стійкості, зосереджуючись на таких пріоритетних напрямках, як збір даних, інституційна спроможність, відбудова інфраструктури, охорона здоров'я,

освіта, соціальний захист, продовольча безпека, джерела засобів до існування, енергетика і навколишнє середовище. У перші шість місяців після вторгнення робота була зосереджена на наданні гуманітарної допомоги, а у вересні агенції ООН з питань розвитку розпочали роботу з екстреного раннього відновлення на підтримку державних пріоритетів, окреслених у проєкті Плану відновлення України й нещодавно ухваленому Плані пріоритетних дій Уряду на 2023 рік. На підтримку цих зусиль агенції ООН залучили понад 700 мільйонів дол. США. У 2023 році масштаби діяльності з екстреного раннього відновлення, а також відновлення та відбудови в середньостроковій перспективі швидко зростають.

1. «Екстрене звернення. Україна – 2022» було розроблено Управлінням Організації Об'єднаних Націй з координації гуманітарних справ (УКГС) у співпраці з гуманітарними партнерами на підтримку Уряду України. У ньому відображено гуманітарні потреби на 2022 рік, а також приділено пріоритетну увагу заходам, окресленим у Плані пріоритетних закупівель і ремонту на зимовий період (Winter Priority Procurement and Repair Plan) від червня 2022 року. Детальнішу інформацію див. у Додатку 1 до цього звіту.

13,5 млн
залишили свої домівки (найбільше переміщення та криза пов'язана з біженцями в Європі з 1945 року)

18 років
соціально-економічного розвитку втрачено

21 293
жертви серед цивільного населення

\$411 млрд
загалом потрібно на відбудову й відновлення

До **50%** підприємств призупинили свою діяльність

90% населення перебуває під загрозою бідності

1/10 шкіл пошкоджена й не може функціонувати

© UNHCR

ФІНАНСОВИЙ ОГЛЯД

Відновлення

(Перехідна рамкова програма ООН для України на 2022–2023 роки)

Потрібно на 2022–2023 рр.

\$721 млн

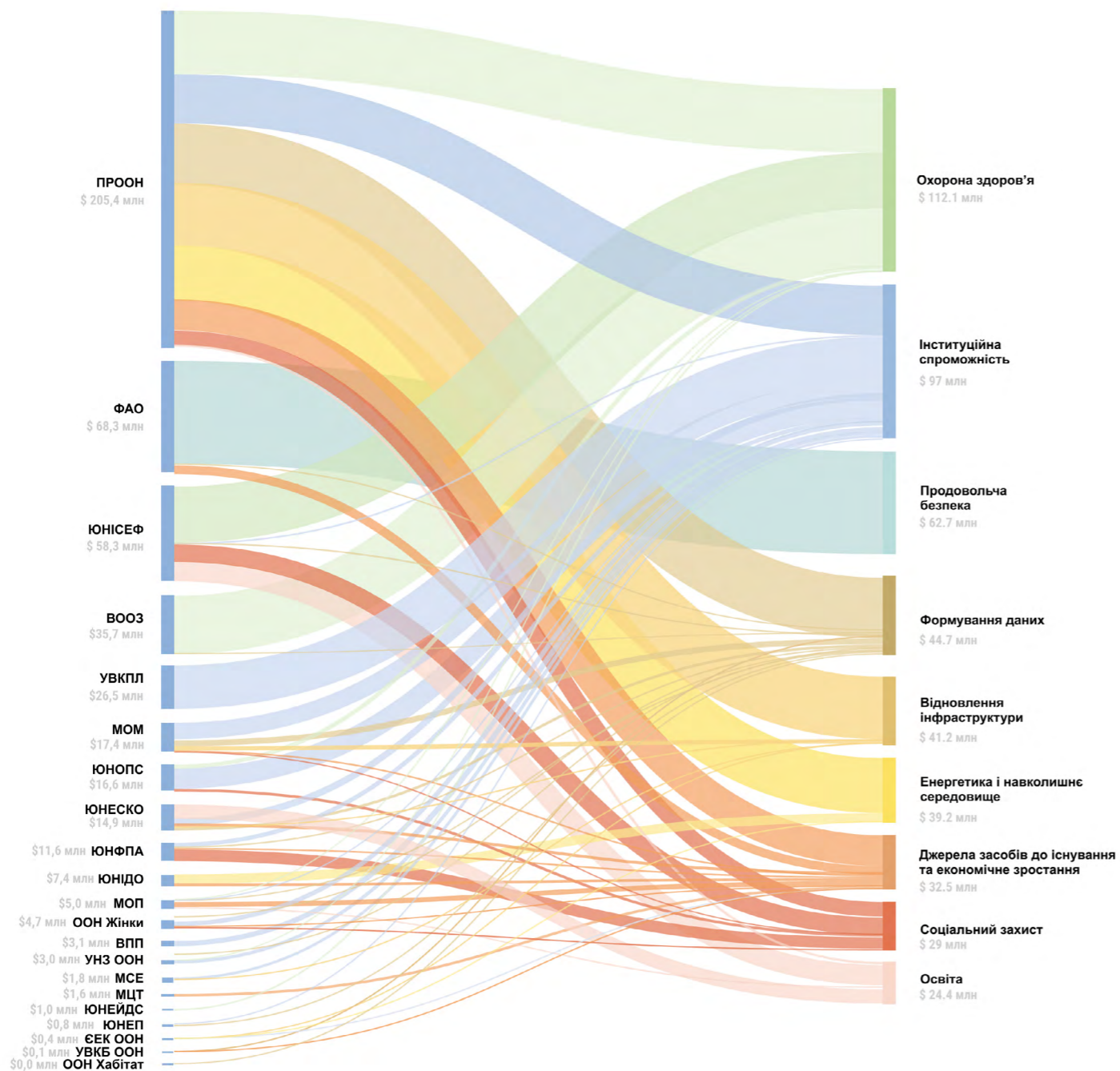
Залучено на 2022–2023 рр.

\$483 млн

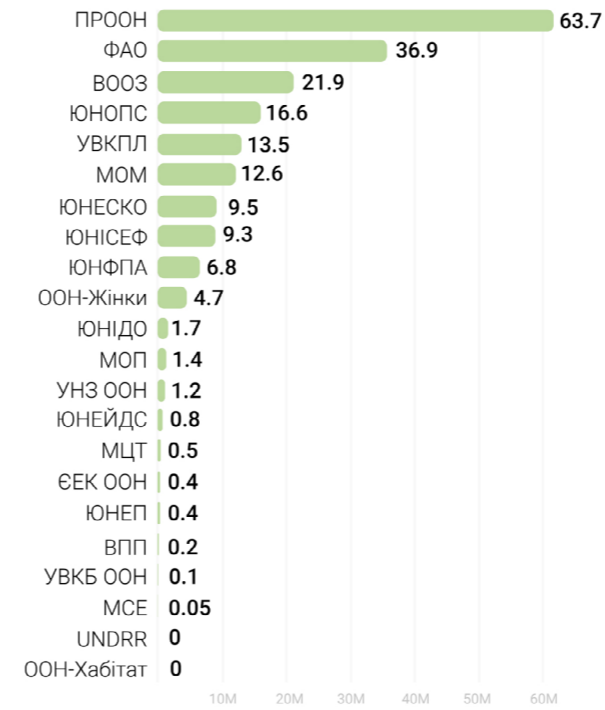

Видатки за 2022 рік

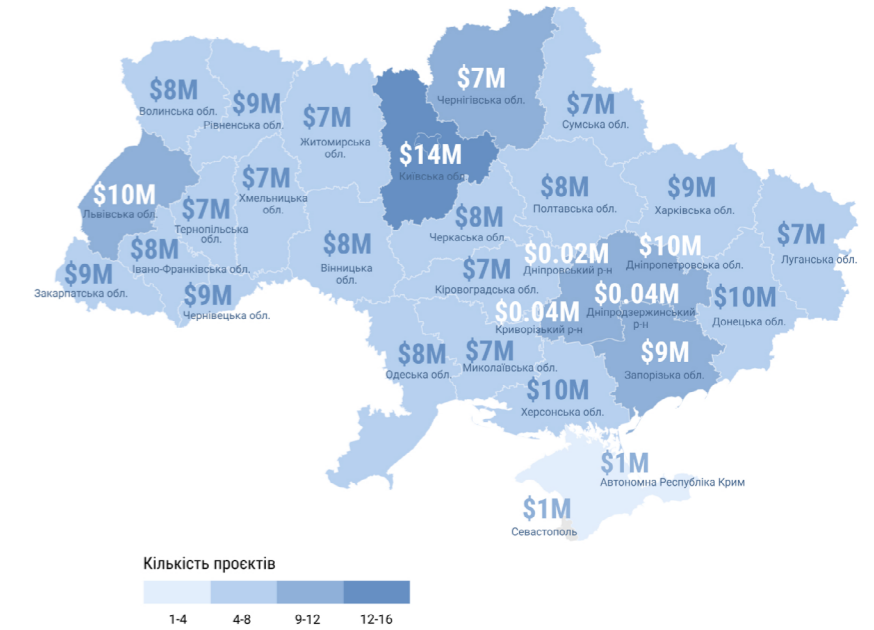
\$202 млн

Витрати за 2022 рік, USD млн

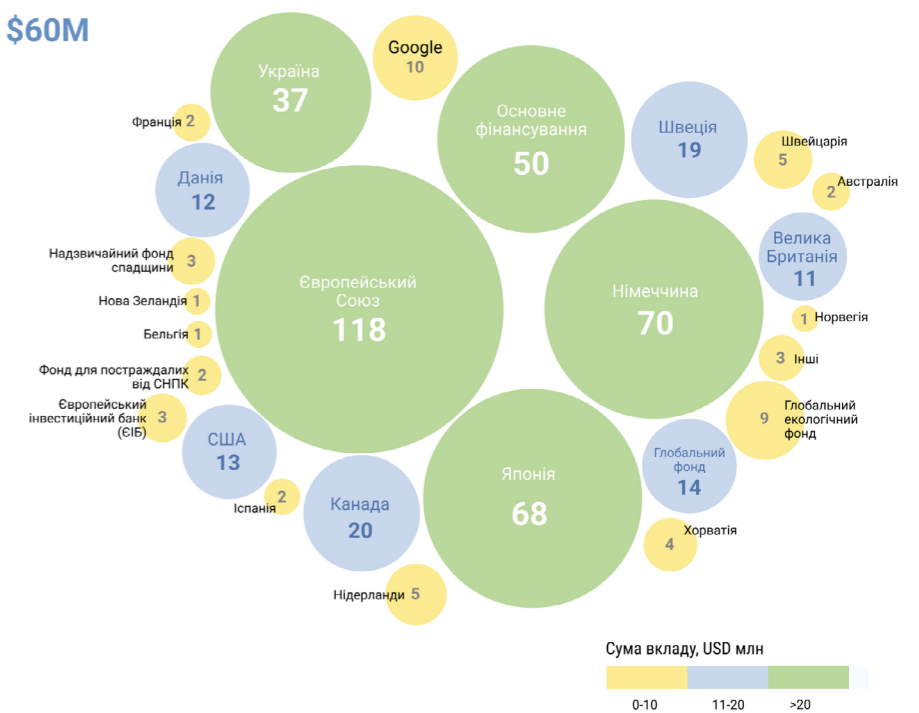
Кількість програм і фінансування за регіонами

Витрати за 2022 рік

Партнери, що надали фінансування, USD млн

*Основне фінансування: ООН в Україні дякує партнерам, які підтримали його роботу внесками в основні кошти, багатосторонні партнерські цільові фонди та спільні програми. Важливість основних коштів була висвітлена відразу після початку вторгнення, тому що вони допомогли ООН оперативно і гнучко реагувати на потреби Уряду й громадянського суспільства. У 2022 році основні кошти склали 10 відсотків освоєних коштів. ООН висловлює вдячність міжнародним партнерам, які дотрималися ключових принципів Угоди про фінансування та збільшили свої внески в основні кошти, спільні програми, багатосторонні партнерські цільові фонди й багаторічні зобов'язання відповідно до реформи ООН.

ЗМІЦНЕННЯ СИСТЕМ І ПОСИЛЕННЯ СТІЙКОСТІ

Дані для планування відновлення

Серед пріоритетів Уряду – збір даних для планування відновлення у ключових секторах, таких як енергетика, житловий сектор, охорона здоров'я, освіта, транспорт та інша інфраструктура. ООН тісно співпрацювала з міністерствами й урядовими органами над оцінкою пошкоджень і збитків у низці ключових секторів та в розрізі тематичних питань. Ці оцінки надали Урядові дані про пошкодження в секторах, вразливі групи населення й групи, які найбільше постраждали, зокрема з розбивкою за географічними регіонами. Вони стали інформаційним підґрунтям планів відновлення й реагування у ключових секторах, таких як охорона здоров'я, освіта й охорона навколишнього середовища, а також лягли в основу Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення, виконаної ООН, Світовим банком, ЄС і Урядом у 2023 році. У деяких випадках через обмеженість фізичного доступу до найбільш постраждалих районів використовувалися альтернативні інструменти збирання даних для отримання необхідних результатів, як-от супутникові знімки, засоби дистанційного зондування й геоінформаційні системи.

ООН зосередилася на посиленні спроможності влади формувати, збирати й аналізувати дані. Ключовими національними партнерами в цій роботі були Державна служба статистики України, Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури, Міністерство соціальної політики та Міністерство з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій. Ця важлива база даних сприятиме тому, щоб відновлення у 2023 році планувалося з урахуванням конкретних умов, з усуненням основних причин вразливості людей, сприяючи рівності та запобігаючи дискримінації.

Проведено 24 оцінки, результати яких безпосередньо лягли в основу процесу планування та реалізації національних заходів реагування, відновлення та відбудови.

План пріоритетних дій Уряду на 2023 рік:

ПРІОРИТЕТ 4
Відбудова країни
Дані для планування відбудови в ключових секторах

Залучено у 2022-2023 рр. **\$18 млн**

Видатки в 2022 р. **\$8 млн**

Приклади:

- Оцінка впливу на людей
- Оцінка шкоди через війну
- Оцінка шкоди телекомунікаційній інфраструктурі
- Огляд щодо дитячої бідності
- Оцінка умов повернення
- Загальне опитування населення
- Дослідження впливу на сільські домогосподарства
- Оцінка стійкості населення
- Оперативний ґендерний аналіз
- Оцінка впливу на навколишнє середовище

826 008
учителів і учнів отримали навчальне приладдя

4.9 МЛН
матерів і дітей отримали послуги первинної медико-санітарної допомоги

228 030
осіб отримали послуги стосовно ґендерно зумовленого насильства чи торгівлі людьми

1409
фермерам надано сховища для зберігання **5,2 мільйона** метричних тон зернових і насіння олійних культур

1.4 МЛН
дітей отримали психосоціальну підтримку

1 087
шкіл відремонтовано і реконструйовано для забезпечення навчання

400
медичних установ отримали обладнання і предмети медичного призначення

892 362
щеплення зроблено дітям

125 538
домогосподарствам проведено ремонт і технічне обслуговування систем центрального опалення

100 000
учителів пройшли підготовку з питань психічного здоров'я та соціально-емоційного навчання дітей

1 000
генераторів надано урядовим партнерам і партнерам із громадянського суспільства для забезпечення електро- і тепlopостачання

400
підприємствам забезпечено енергоефективні рішення

250
підприємствам надано підтримку в релокації до безпечніших районів і збереженні робочих місць

10 000
підприємств отримали послуги з управління бізнесом через платформу «Почати.бізнес»

4 368 м²
території очищено від завалів та (або) нерозірваних боєприпасів за підтримки ООН національним партнерам

7 020
житлових і громадських будівель підключено до системи управління енергоефективністю

1.4 МЛН
дітей отримали навчально-освітні послуги

650
підприємствам надано підтримку для відновлення діяльності після початку вторгнення

ОЦІНКА ВПЛИВУ ВІЙНИ НА ЛЮДЕЙ

Метою Оцінки впливу війни на людей, проведеної спільно 12 агенціями ООН, є аналіз впливу війни на всі аспекти людського розвитку в Україні, як-от освіта, охорона здоров'я, продовольча безпека, соціальна інтеграція, гендерна рівність тощо. Її завдання полягає у виявленні конкретних проявів уразливості та потреб усіх постраждалих осіб із подальшим виявленням тих, хто найбільш ризикує залишитися поза увагою у процесі відновлення й відбудови. У методології оцінки наголошується також на активній участі найбільш постраждалих осіб у цьому процесі, включно з визнанням і підтримкою стихійних зусиль з відновлення. Проведення оцінки почалося в 2022 році, а звіт за її результатами буде представлено в 2023 році.

© UNICEF

ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ЗБИРАННЯ ДАНИХ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ

- Прогалини в наявних даних.
- Стигматизація та травмування постраждалих від гендерно зумовленого і пов'язаного з конфліктом сексуального насильства означають, що масштаб цієї проблеми є набагато більшим, ніж свідчать наявні дані.

ПРІОРИТЕТИ НА 2023 РІК

- Використання даних другої Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення для обґрунтування впровадження спільного підходу ООН до відновлення громад.
- Цифрова трансформація зібраних даних і розроблення цифрових систем для планування відновлення.

Розбудова інституційної спроможності

Підтримка, яку ООН надавала державним установам у 2022 році, зосереджувалася на збереженні спроможності міністерств-партнерів щодо кризового управління; забезпеченні безперервного надання основних послуг населенню; адвокаційній роботі, спрямованій на те, щоб пріоритети відновлення залишалися у середньостроковій перспективі планування в контексті постійного фокусу на обороні країни. ООН підтримує партнерство з більш ніж 22 міністерствами та установами, 24 регіональними органами влади і великою кількістю органів місцевого самоврядування. ООН, крім того, тісно співпрацює з неурядовими установами, підтримуючи партнерські відносини із сотнями організацій громадянського суспільства й волонтерськими групами, а також активно працює з засобами масової інформації й науковими колами.

ООН сприяла зусиллям Уряду з ухвалення ключових актів законодавства та інструментів політики, як-от проект Плану відновлення України, Стратегія впровадження гендерної рівності у сфері освіти до 2030 року, Рамкова угода про співпрацю з питань сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) і Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Урядовим і неурядовим партнерам надавалися технічні й консультативні послуги в таких напрямках, як реформа сектора правоохоронної діяльності та правосуддя, реформа сфери врядування і державного управління, права людини, гендерна рівність і розширення прав та можливостей жінок, охорона навколишнього середовища, превентивне збереження культурної спадщини.

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ

ООН підтримала Уряд у трансформації надання адміністративних послуг за допомогою цифрових інструментів, аби краще відповідати на потреби переселенців. Було розроблено і запущено 10 нових е-послуг, зокрема реєстрацію внутрішньо переміщених осіб, видачу страхових і пенсійних посвідчень, а також послуги з усиновлення (удочеріння).

ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ЗБИРАННЯ ДАНИХ ДЛЯ ПЛАНУВАННЯ ВІДНОВЛЕННЯ

- Упродовж 2022 року інституційний акцент ставився на обороні та безпеці, й Уряд був змушений призупинити реалізацію багатьох реформ.
- Обмеження кадрового потенціалу як в урядових, так і в неурядових національних партнерів, урахувавши масштаб міграції населення та кількість жертв війни.

ПРІОРИТЕТИ НА 2023 РІК

- Підтримання спроможності Уряду в пріоритетних сферах.
- Просування стандартів ЄС у процесі узгодження з Порядком денним на період до 2030 року й Цілями сталого розвитку.
- Підтримання жінок і дівчаток та осіб з інвалідністю для участі в форумах з ухвалення рішень і у формуванні політик.

Дуже важко вести репортажі на зруйнованих вулицях, де я виросла, де я 20 років знімала новини про позитивні зміни.

Наталія Бірюкова – досвідчена журналістка телеканалу «Орбіта» (Покровськ, Донецька область). Її життя, як і життя багатьох українців, змінилося 24 лютого.

«Дуже важко їздити на зйомки репортажів і бачити зруйновані вулиці, де ти виросла, де ти 20 років знімала новини про позитивні зміни. Тепер там воронки від вибухів на дорогах, а вздовж них – зруйновані будинки», - сказала Наталія.

Незважаючи на постійні бомбардування Покровська та гострий дефіцит води в ньому, вона безстрашно продовжує жити й працювати там. Проведена ООН оцінка показала, що журналісти в Україні стикаються з масою проблем – починаючи з необхідності носити захисне спорядження до гострої потреби у фінансовій стабільності для продовження своєї професійної діяльності. ООН в Україні зробила важливі кроки для сприяння роботі засобів масової інформації й журналістів, забезпечуючи їх життєво необхідними засобами захисту, проводячи для них ґрунтовні тренінги з питань безпеки та виділяючи гранти.

Наталія – одна з 160 журналістів, які отримали засоби захисту та фінансову підтримку від ООН.

«Підтримка з боку ООН стала рятівним кругом у моїй місії висвітлювати події, показувати істину й поширювати її світом. Я знімаю репортажі щодня, показую, як люди живуть і намагаються знайти щось позитивне в нинішній ситуації. Кожний мешканець нашого регіону живе надією: вони сподіваються, що «снаряд не достане» й що все обмежиться страхом», - каже Наталія.

Відновлення інфраструктури

4 368 м²

території очищено від завалів та (або) нерозірваних боєприпасів за підтримки, наданої ООН національним партнерам

940 221

особа скористалася відновленою інфраструктурою, зокрема медичними установами та освітніми закладами

450

одиниць житла було відремонтовано для забезпечення сталих рішень для 1230 осіб

План пріоритетних дій Уряду на 2023 рік:

ПРІОРИТЕТ 4
Відбудова країни

- Житло
- Відбудова інфраструктури
- Розмінування

ПРІОРИТЕТ 9
Децентралізація та регіональний розвиток

Державний план відновлення та розвитку регіонів

Залучено у 2022-2023 рр.
\$62 млн

Видатки в 2022 р.
\$7 млн

Система розвитку ООН підтримала владу шляхом надання технічної допомоги для підготовки документації на проект відбудови інфраструктури, для сприяння всеосяжному плануванню відбудови інфраструктури на місцевому рівні, а також для підтримки ремонту й відновлення більш ніж 40 шкіл і лікарень, що принесло безпосередню користь 252 тисячам осіб і опосередковану – майже 5 мільйонам осіб у сусідніх громадах.

ООН підтримала відновлення телекомунікаційного сектора України, здійснивши проміжну оцінку шкоди й запустивши ініціативу Partner2Connect. Ця ініціатива відновила зв'язок, надавши 10 тисяч пристроїв Starlink і обладнання для центрів оброблення даних, що дозволило забезпечити доступ громад усіх регіонів країни до критично необхідних послуг зв'язку.

У партнерстві з Харковом і Миколаєвом ООН створила цільові робочі групи, зібравши в них низку міжнародних експертів з архітектури та проектування, зокрема з фондів і приватних фірм, які працюють на громадських засадах, надаючи допомогу в розробленні генеральних планів реконструкції. Ці генеральні плани передбачають ремонт міського транспорту, доступне житло, енергоефективні громадські будівлі, зелені та блакитні коридори, укриття цивільного захисту. Крім того, згадані робочі групи ООН надають підтримку муніципалітетам у вивченні інноваційних механізмів фінансування, таких як державно-приватні партнерства (ДПП), з метою залучення компетентних кадрів і ресурсів із приватного сектора. Ініціативи UN4Kharkiv та UN4Mykolaiv сприяли інклюзивному місцевому самоврядуванню та ухваленню рішень, причому в них задіяні не лише місцеві органи влади, а й громадянське суспільство, приватний сектор, наукові кола й галузеві міністерства.

ПРОТИМІННА ДІЯЛЬНІСТЬ І РОЗЧИЩЕННЯ ЗАВАЛІВ

У 2022 році міни та інші вибухові боєприпаси призвели до поранення або загибелі більш ніж 400 осіб, причому 22% загиблих – жінки та діти. Оскільки наразі більш ніж 10 мільйонів людей живуть у безпосередній близькості від мін та нерозірваних боєприпасів, у наступні роки кількість поранених і загиблих, імовірно, зросте. Незважаючи на численні перешкоди, у 2022 році ООН надала підтримку Урядові в розмінуванні, що охопило більш ніж 3,5 мільйона осіб. Інформуванням про мінну небезпеку охоплено понад 62% населення України, при цьому особлива увага приділялася просвітницькій роботі з дітьми. Серед інших заходів – підтримка спроможності національних партнерів із протимінної діяльності у проведенні обстежень на предмет мінного забруднення й надання обладнання для операцій з розмінування з подальшим розчищенням завалів.

© UNESCO

ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ВІДБУДОВИ ІНФРАСТРУКТУРИ

- Продовження бойових дій означає, що багато критичних об'єктів можна лише попередньо відремонтувати, а з повномасштабною реконструкцією слід зачекати.
- Масштаб мінного забруднення є надзвичайно великим і перешкоджає розчищенню завалів та реконструкції.
- Відновлення інфраструктури вимагає значних можливостей для підготовки техніко-економічного обґрунтування, координації та експертно-технічної допомоги з питань енергоефективності й охорони навколишнього середовища.

ПРІОРИТЕТИ НА 2023 РІК

- Підтримка всеосяжних механізмів координації відновлення на місцевому рівні, очолюваних регіональними органами влади.
- Протимінна діяльність.
- Реалізація раціональних рішень щодо проблем із житлом для 1 мільйона внутрішньо переміщених осіб.
- Продовження ремонту й відбудови шкіл, лікарень, транспортної та іншої інфраструктури.
- Створення спроможності органів місцевого самоврядування відбудовувати міста і сільські населені пункти.

Соціальний захист

1,4 млн

осіб отримали підтримку від ООН у доступі до соціальної допомоги

228 030

осіб отримали послуги пов'язані з реагуванням на гендерно зумовлене насильство, сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, експлуатацію, жорстоке поводження, торгівлю людьми та вибухи мін

План пріоритетних дій Уряду на 2023 рік:

ПРІОРИТЕТ 6 Соціальний захист

- Система соціального забезпечення
- Цифрова трансформація надання послуг
- Підтримка осіб з інвалідністю
- Політика безбар'єрності

ПРІОРИТЕТ 7 Політика щодо ветеранів

Психологічна підтримка

ПРІОРИТЕТ 12 Здорова нація

Реабілітаційні послуги та психічне здоров'я

Залучено у 2022-2023 рр.

\$21 млн

Видатки в 2022 р.

\$9 млн

ПАТРОН ВИКОНУЄ ДУЖЕ ВАЖЛИВИЙ ОBOB'ЯЗОК, НАВЧАЮЧИ ДІТЕЙ МІННІЙ БЕЗПЕЦІ

За даними Державної служби України з надзвичайних ситуацій (ДСНС), внаслідок бойових дій потенційно може бути заміновано близько 30% території України. Вибухонебезпечні предмети можна знайти в річках, лісах і полях, на узбіччях, у лікарнях, житлових будинках, на ігрових майданчиках і навіть у дитячих іграшках.

Щоб уникнути травм і загибелі людей, рятувальники Управління ДСНС у Чернігівській області навчають маленьких українців важливості дотримання правил безпеки в разі можливого знайдення мін і снарядів. У них є знаменитий помічник – Патрон, навчений знаходити вибухонебезпечні предмети пес породи джек-рассел-тер'єр, який допомагає їм під час виконання службових завдань.

Господарем Патрона є Михайло Ільєв, начальник групи піротехнічних робіт ДСНС, яка працює в Чернігівській області.

«Спершу Патрон бігав за палицею, займався з кінологом та ласував сиром. Однак після 24 лютого він розширив свої навички, пройшовши спеціальну програму навчання. З того часу він допомагає мені в розмінуванні», - каже Михайло.

«Ми працювали під обстрілами в населених пунктах, які повернулися під контроль України, а також у лісах, де було повно артилерійських снарядів і мін», - каже Михайло. – «Зазвичай Патрон біжить уперед і розвідує територію. Якщо він щось знаходить, він починає гавкати або сідає й терпляче чекає, коли ми підійдемо і заберемо знайдений боєприпас».

Патрон і Михайло також відвідують громади та школи, де вчать дітей мінній безпеці та правил, яких вони повинні дотримуватися в разі, якщо натрапляють на незнайомий предмет. На підтримку цих навчальних занять ООН у партнерстві з місцевою владою розробила відповідні віку посібники й інтерактивні уроки з мінної безпеки для дітей.

«Діти вже можуть розрізнити різні види боєприпасів і мін. Усі вони знають правила: «Не підходь! Не чіпай! Зателефонуй 101!», - каже Михайло.

Патрон швидко став талісманом ДСНС, працюючи разом із саперами й піротехніками з Чернігова, яким він допоміг знайти понад 300 вибухонебезпечних предметів. У нього з'явилася маса шанувальників, а нещодавно він отримав від ООН спеціальне звання – Пса доброї волі.

© UNICEF

У 2022 році Уряд України досяг значного прогресу в удосконаленні систем соціального захисту за підтримки ООН. Об'єднавши дані із трьох головних платформ (eДопомога, Дія та ЄІССС) в єдиний державний соціальний реєстр, ООН сприяла створенню інтегрованої інформаційної системи соціального захисту з удосконаленими модулями прийому та реєстрації, підтвердження та перевірки на відповідність критеріям, а також із платформами для усунення дублювання. Завдяки ООН більш ніж 1,3 мільйона дорослих і дітей отримали підтримку в доступі до допомоги з соціального захисту.

Для того, щоб забезпечити стабільність системи соціального захисту на майбутнє, ООН у партнерстві з урядом опрацювала питання про те, як гуманітарна допомога, зокрема багатоцільова грошова допомога, може бути узгоджена з наявними державними системами й програмами соціального захисту і спиратися на них. Однією з цих ініціатив є ініціатива «Перехід», що реалізується у партнерстві з Міністерством соціальної політики та ключовими міжнародними партнерами. Вона спрямована на забезпечення в майбутньому переходу в Україні з гуманітарних грошових виплат до шокостійкої системи соціального захисту. Ця ініціатива є прикладом того, як слід працювати в площині зв'язку між гуманітарною допомогою та розвитком для задоволення короткострокових потреб людей, водночас упорядковуючи й додаючи інші рівні ініціатив, які спрямовані на зменшення і попередження потреб у середньостроковій перспективі.

ПРОБЛЕМИ ДЛЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ

- Значний дефіцит державного бюджету ускладнює забезпечення потрібних асигнувань на достатній соціальний захист.
- Жінки та їхні діти складають більшість серед внутрішньо переміщених людей і потребують значної підтримки в плані соціального захисту.
- Особи з інвалідністю та діти, що проживають у спеціальних закладах, відносяться до груп, які найбільш позбавлені уваги й потребують допомоги.

ПРІОРИТЕТИ НА 2023 РІК

- Приєднання гуманітарних багатоцільових грошових виплат до національної системи соціального захисту й забезпечення доступної системи, яка належним чином охоплює всіх нужденних.
- Ширше залучення організацій, очолюваних жінками, й організацій осіб з інвалідністю до планування і надання соціальних послуг.
- Розширення доступності послуг із запобігання всім формам гендерно зумовленого насильства, зокрема сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом, і реагування на них.

Юридично мене немовби не існує. Ніби я тільки-но впав із неба.

Євген, який народився в Російській Федерації, виріс у кількох притулках для сиріт у різних місцях України, тому що його мати позбавили батьківських прав, а батько помер у ранньому віці. Він так і не зміг отримати паспорт або скористатися багатьма зі своїх прав: здобути освіту, отримати гідну роботу, офіційно одружитися на своїй партнерці Маргариті, відкрити рахунок у банку або отримати державну допомогу.

«Свідоцтва про народження моїх дітей, Мілани та Євгена-молодшого, - це єдині офіційні документи, в яких згадано моє ім'я», - каже він.

Коли спалахнула війна, Євген, його партнерка, яка тоді була вагітна, та дворічна Мілана були змушені виїхати з Ізюму, що в Харківській області. Сім'ї пощастило дістатися безпечного місця у селі поблизу Харкова, і спочатку вони не планували їхати далі, але пожежа, в якій згорів будинок, не залишила іншого вибору, ніж прийняти пропозицію знайомого щодо переїзду на захід України.

«Коли ми приїхали, ми віддали йому всі гроші, що були в нас, але він просто взяв їх і зник. Через три дні прийшла якась жінка і сказала, що ми повинні виїхати, тому що оренда була оплачена лише на кілька днів», - згадує Євген.

Не маючи заощаджень, Євген і Маргарита зрештою були змушені знайти прихисток у підтримуваному ООН колективному центрі для переміщених осіб, а потім – у гуртожитку.

Оскільки сім'я, яку треба було забезпечувати, зростала, Євген почав шукати роботу, пристаючи на будь-яку пропозицію, яку отримував. Не маючи документів, які б засвідчували його особу, він не зміг знайти постійну роботу або зареєструватися як внутрішньо переміщена особа. ООН направила його на отримання спеціалізованих послуг захисту й надала йому юридичну консультацію для отримання правосуб'єктності.

«Ми вдячні за всю допомогу, яку отримали. У мене двоє дітей та дружина, яких я повинен підтримувати, тому я не можу дозволити собі здатися», - каже Євген.

«Сподіваємося, що війна скоро скінчиться й мій чоловік нарешті отримає своє перше посвідчення особи, щоб ми могли офіційно одружитися. Євген завжди каже мені не турбуватися, що за хмарами завжди світить сонце», - каже Маргарита.

Освіта

1,4 млн
дітей отримали доступ до формальної/неформальної освіти, включно з навчанням у ранньому віці

1 087
шкіл модернізовано для забезпечення безпечного навчання

55 050
учителів забезпечено ноутбуками для дистанційної освіти

770 958
дітей отримали навчальне приладдя

100 000
учителів пройшли підготовку з питань психічного здоров'я та соціально-емоційного навчання дітей

333 000
учнів і 135 тис. учителів зареєстровано на платформі «Всеукраїнська школа онлайн»

План пріоритетних дій Уряду на 2023 рік:

ПРІОРИТЕТ 8
Безпечна, доступна та якісна освіта
• Укриття для безпечного навчання в школах
• Реформа освіти
• Заклади вищої освіти

ПРІОРИТЕТ 12
Здорова нація
Реабілітаційні послуги та психічне здоров'я

Залучено у 2022-2023 рр.
\$23 млн

Видатки в 2022 р.
\$10 млн

Підтримка з боку ООН забезпечила дітям і підліткам, які переживають війну, доступ до можливостей щодо якісної освіти, включно з навчанням у ранньому віці. ООН інвестувала кошти у підготовку вчителів і працівників сфери освіти та забезпечила їх навичками надання дітям підтримки з охорони психічного здоров'я та соціальної підтримки. Ця підтримка не лише допомогла вчителям краще доглядати за дітьми в класах, а й дозволила їм краще справлятися з власними страхом і стресом, спричиненими війною.

Забезпечивши вчителів ноутбуками і розширивши платформу «Всеукраїнська школа онлайн», ООН зробила навчання більш доступним для учнів 5-11 класів. Це дозволило дітям і підліткам, зокрема й дітям, які переміщуються поза межами України, здобувати якісну освіту в онлайн-режимі.

ООН також підтримала ініціативи з розширення прав і можливостей молоді, якими передбачено навчання і залучення 200 тис. молодих волонтерів для охоплення 96 тис. сімей з дітьми

різними видами громадської допомоги та підтримки. Крім цього, ООН надала підтримку громадським молодіжним центрам як основним надавачам психосоціальної підтримки підліткам, що надало більш ніж 300 молодим особам можливість виробити рішення для своїх громад, спрямовані на протидію викликам, спричиненим війною та переміщенням населення.

ООН здійснила картування документів політики з інтеграції українських біженців у системи початкової, середньої та післяшкільної освіти сусідніх країн. Результати цього аналізу, яким було охоплено 170 документів політики 30 країн, були поширені через партнерів із громадянського суспільства, які надають підтримку біженцям. ООН також підтримала вступну кампанію 2022 року з метою запровадження типового вступного іспиту, який можна було скласти як особисто, так і дистанційно, щоб охопити потенційних студентів закладів вищої освіти, які виїхали з місця проживання в інші регіони України чи за кордон.

ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОСВІТИ

- Відключення електроенергії й атаки на школи залишаються серйозними загрозами як для дистанційної, так і для очної освіти. У більшості шкіл немає безпечних укриттів, а понад 3000 закладів освіти пошкоджено.
- Переміщені діти та діти в уразливому становищі стикаються з перешкодами у дистанційному навчанні через відсутність техніки та поганий доступ до Інтернету.
- Переміщення та втрата вчителів сприяє дефіциту кадрових і матеріальних ресурсів для освіти.
- Подальші втрати знань могли б загострити невідповідність навичок вимогам майбутньої роботи, що негативно вплинуло б на економічне зростання й продуктивність для прийдешніх поколінь.

Бойові дії, які змусили семирічного Давида і його сім'ю в квітні 2022 року покинути свій дім у Краматорську, були жальливими і могли б налякати будь-яку дитину. Ракета потрапила в будівлю залізничного вокзалу, де всього лише за кілька годин до цього вони дивилися розклад руху поїздів.

Унаслідок цієї атаки загинуло 52 людини. Сотні дістали поранення. Заливши свою домівку, Давид і його сім'я переїхали до табору для ВПО у Львові, разом із сотнями інших людей, які були змушені покинути свої оселі через бойові дії.

Давид провів весну, намагаючись пройти програму першого класу дистанційно, проте він сумує за школою та друзями, які залишилися у Краматорську.

Я хочу піти до школи та познайомитися з багатьма новими друзями

ПРІОРИТЕТИ НА 2023 РІК

- Збільшення інвестицій в екосистему цифрової освіти.
- Підтримка волонтерських ініціатив, очолюваних молоддю.
- Підтримка у створенні системи оцінювання знань і моніторингу результатів навчання з метою виявлення сфер для покращення в майбутньому.
- Продовження реалізації та розширення реформи шкільного харчування.
- Забезпечення безпеки дитсадків і шкіл як для очної, так і для змішаної форми навчання.

«Я хочу піти до школи й познайомитися з багатьма новими друзями», - каже Давид. - «Мені подобається вивчати математику, вчитися писати й читати. Я люблю гратися у перервах між уроками, люблю групу подовженого дня. У цій групі ніколи не буває нудно, тому що там ми можемо гратися й ходити на ігровий майданчик».

ООН працювала з Урядом України над національною програмою «Назад до школи», аби допомогти у безпечному, якісному навчанні всіх дітей України.

У вересні 2022 року Давид пішов до нової школи у Львові. Й хоча війна спричиняє горе, вона не зруйнувала його мрію стати стоматологом. «Мені потрібно багато вчитися, щоб стати стоматологом, аби знати, що роблять стоматологи», - сказав він.

© UNICEF

Охорона здоров'я

Тісно співпрацюючи з Урядом ООН відіграла вирішальну роль у вдосконаленні систем охорони здоров'я, підтримуючи надання основних медичних послуг із лікування хронічних захворювань під час війни та зміцнюючи медичні заклади з метою задоволення потреб переміщених груп населення. Підтримка ООН забезпечила істотний вплив на здоров'я українців під час війни в різних напрямках – від вакцин для планових щеплень і вакцинації від COVID-19 до життєво важливого лікування людей, які живуть із ВІЛ/СНІДом.

Крім того, ООН надала вкрай необхідні ресурси, як-от автомобілі швидкої допомоги, обладнання для відділень інтенсивної терапії та генератори для підтримання роботи лікарень. Ці зусилля допомогли підсилити заклади охорони здоров'я по всій Україні та просунути вперед на шляху довготривалого покращення системи охорони здоров'я. Національна стратегія повоєнного відновлення та Стратегія розвитку системи охорони здоров'я до 2030 року – розроблені за підтримки ООН – започаткували конструктивний діалог і заклали базові принципи вдосконалення управління галуззю охорони здоров'я.

Можна без перебільшення сказати, що вплив війни в Україні далеко не обмежується фізичною шкодою та руйнуваннями. Він проникає в саму суть суспільства, залишаючи невидимі шрами на багато поколінь уперед. Психологічний вплив війни на суспільство потенційно стане її найбільш катастрофічним спадком, оскільки як мінімум 10 мільйонів людей в Україні потребують підтримки психічного здоров'я та психосоціальної підтримки. ООН обстоювала необхідність посилення служб охорони психічного здоров'я на основі всеосяжної дорожньої карти, ухвалені Урядом, через громадські групи з питань психічного здоров'я і шляхом проведення широкомасштабних тренінгів із керованої самопомоги для населення в цілому. Були також розроблені цифрові рішення та комплект інформаційних матеріалів для забезпечення доступу до послуг з охорони психічного здоров'я, навіть на робочому місці.

ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

- Нестача кваліфікованих медичних працівників, ускладнена значними травмами через війну у медичних працівників, які працювали на передовій, та руйнуванням медичних установ.
- Організації громадянського суспільства, особливо очолювані жінками, перевантажені й потребують підтримки психічного здоров'я та психосоціальної підтримки.

ОБ'ЄДНАНА КОМАНДА ООН З ПИТАНЬ СНІДУ (ЮНЕЙДС)

На фоні другої за масштабом епідемії ВІЛ/СНІДУ в регіоні Східної Європи та Центральної Азії Україна отримує колективну підтримку ООН через Об'єднану програму ООН із ВІЛ/СНІДУ (ЮНЕЙДС)*. Коли почалося повномасштабне вторгнення, об'єднана група ООН з питань СНІДУ швидко переорієнтувалася на надання екстреної підтримки медичним установам і працівникам охорони здоров'я, що підтримують людей, які живуть із ВІЛ/СНІДом.

У 2022 році об'єднана група ООН з питань СНІДУ надала стратегічні й політичні консультації, результатом яких стали важливі інституційні та законодавчі зміни у правилах закупівель лікарських препаратів та зміни у законодавстві щодо ВІЛ/СНІДУ; провела інформаційно-роз'яснювальну роботу з медичними працівниками щодо впливу війни на людей, які живуть з ВІЛ/СНІДом; реалізувала кампанії

з сексуальної освіти для переміщених підлітків і молоді; надала матеріальну підтримку більш ніж 30 медичним установам, медичним працівникам і пацієнтам, зокрема 1 мільйон діагностичних наборів, комплектів для моніторингу для 200 тис. пацієнтів, забезпечила соціальну підтримку та лікування 415 жінок і дітей, які живуть з ВІЛ, у притулках, а також розповсюдила набори для охорони репродуктивного здоров'я в надзвичайних ситуаціях, включно з препаратами для лікування ВІЛ-інфекції та інфекцій, що передаються статевим шляхом, у 22 регіонах України.

* До неї входять МОП, ООН-Жінки, ПРООН, Фонд народонаселення ООН, УВКБ ООН, ЮНІСЕФ, Управління ООН з наркотиків і злочинності, ВООЗ і Секретаріат ЮНЕЙДС.

378
медичних установ отримали обладнання й предмети медичного призначення

892 362
дитини пройшли передбачену для них вакцинацію

4,9 млн

матерів і дітей отримали послуги первинної медико-санітарної допомоги

План пріоритетних дій Уряду на 2023 рік:

ПРІОРИТЕТ 12
Здорова нація

- Реабілітаційні послуги та психічне здоров'я
- Доступні ліки
- Нагляд за діяльністю медичних установ

Залучено у 2022-2023 рр.
\$112 млн

Витрати в 2022 р.
\$61 млн

ПРІОРИТЕТИ НА 2023 РІК

- Продовження співпраці на засадах зв'язку між гуманітарною допомогою й розвитком – із гуманітарними партнерами щодо послуг невідкладної допомоги та з партнерами з розвитку щодо зміцнення й реформування системи в середньостроковій перспективі.
- Реалізація національної дорожньої карти з питань підтримки психічного здоров'я й психосоціальної підтримки.
- Підтримка ланцюгів закупівель і постачань медичної продукції.

Мар'яна та її восьмирічний син чітко пам'ятають початок війни і те, як вона раптово перевернула їхнє життя догори дном.

«Я ще не повністю прокинулася, коли підійшла до вікна, побачила відблиски й почула ті жахливі вибухи. Це було шоком. Я думала, що я, мабуть, сплю, тому що мій мозок не усвідомлював, що це – реальність», - каже Мар'яна.

Мар'яна провела першу ніч війни з іншими жінками та їхніми дітьми в одному з київських бомбосховищ. Її син спав на шкільній парті, а вона заснула на килимку на підлозі. З того часу вони побували в готелях, спортивних залах, центрах для біженців і тимчасовому житлі. Ці постійні переїзди з одного тимчасового житла до іншого й невизначеність майбутнього важко позначилися на Мар'яні.

«Я зрозуміла, що взагалі не приділяю уваги синові. Тобто я просто думала про те, щоб його годувати, і все. У мене не було достатньо енергії для того, щоб проводити з ним час. Я просто плакала і не уявляла, що робити».

Мар'яна дізналася про проєкт ООН, у рамках якого психологи й спеціалісти надавали допомогу тим, хто втік від війни.

«Коли я про це дізналася, я вже емоційно вигоріла. Коли я зареєструвалася, то відчула полегшення. Я сподівалася, що це мені допоможе. І воно допомогло», - каже Мар'яна.

«Коли ми, учасники, ділилися своїм досвідом, два наші психологи перебували поруч із нами. Вони ретельно слухали кожного з нас. Я усвідомила, що не наодинці зі своїм болем. Я шукала безпечне місце і знайшла його в проєкті», - каже Мар'яна.

У 2022 році Уряд України розпочав Національну програму психічного здоров'я та психосоціальної підтримки

під керівництвом Першої леді України. ООН відіграла вирішальну роль як головний технічний партнер у розробленні оперативної дорожньої карти, де визначено пріоритетні дії в різних секторах і для найбільш уразливих груп.

ООН розпочала Програму дій із ліквідації прогалин у галузі психічного здоров'я (mhGAP), одним із результатів якої є новий комплекс послуг з охорони психічного здоров'я на рівні первинної медико-санітарної допомоги та підвищення кваліфікації працівників. Було також розроблено онлайн-курс із питань управління психічним здоров'ям на рівні первинної медико-санітарної допомоги під час війни. Громадські групи з питань психічного здоров'я надали орієнтовану на одужання допомогу особам із тяжкими психічними захворюваннями. Крім того, підтримувана ООН Програма психічного здоров'я та психосоціальної підтримки сприяла реалізації стратегій самопомоги шляхом проведення комунікаційної кампанії та масштабних тренінгів, а також із використанням електронних засобів, таких як посібник «Важливі навички в періоді стресу» та курс «Самодопомога Плюс» (SH+).

«Народ України перебуває у колосальному стресі. Жінки та дівчатка потерпають від сексуального насильства та інших форм гендерно зумовленого насильства, діти щодня чують звуки сирен, сім'ї розлучені, люди намагаються просто вижити кожного дня. Виникають проблеми з психічним здоров'ям, і це один із найбільш руйнівних і довготривалих наслідків цієї війни».

Деніз Браун, Координаторка системи ООН в Україні та Гуманітарна координаторка на брифінгу в Раді Безпеки ООН, Нью-Йорк, 21 жовтня 2022 року

Здавалося, я не могла ні на що покластися – навіть на внутрішню підтримку, навіть на саму себе.

© UNICEF

Продовольча безпека

У 2022 році ООН і Уряд розробили Стратегію щодо підтримки зберігання зерна, спрямовану на модернізацію та оптимізацію складських потужностей малих і середніх фермерських господарств із метою збереження якомога більшої частини врожаю 2021 та 2022 років і запобігання катастрофі у сфері продовольчої безпеки не лише в Україні, а й в усьому світі, враховуючи глобальну залежність від експорту продовольства з України.

Згідно з цією стратегією ООН надала фермерам альтернативні зерноховища й засоби механізації, аби вони краще розпорядилися зерновими та зібраним урожаєм і зберегли свої джерела засобів до існування. Майже 1900 фермерів подали заявки на отримання тимчасових зерноховищ і засобів механізації. Фермерам було видано 25 тис. рукавів для зберігання зернових, загальна місткість яких становить 5,2 мільйона метричних тон. В іншому разі зібраний урожай був би втрачений, враховуючи відсутність можливості транспортування зерна на ринки. Була також виділена механізована техніка для навантаження і розвантаження зерна зі сховищ.

Іншою ключовою ініціативою стало надання ООН підтримки в цифровізації експорту зернових і продовольства відповідно до глобальних стандартів ООН щодо спрощення торгівлі та електронних бізнесових операцій. Зокрема, ООН перевела на цифрову платформу торговий коридор від Одеси до Констанци, залучивши для цього експертів портової спільноти Одеського порту і прискоривши таким чином торгівлю та підвищивши її ефективність. Крім того, було підготовлено техніко-економічне обґрунтування цифрового конвеєра даних для експорту Чорноморським зерновим коридором.

5,2 МЛН

метричних тонн зерна і насіння олійних культур у нових або відремонтованих сховищах

План пріоритетних дій Уряду на 2023 рік:

ПРІОРИТЕТ 5
Макрофінансова стабільність та підтримка бізнесу

- Збільшення експорту
- Підтримка фермерів
- Підтримка малих і середніх підприємств

Залучено у 2022-2023 рр.
\$63 МЛН

Видатки в 2022 р.
\$37 МЛН

ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

- Дефіцит електричної та інших видів енергії впливає на здатність фермерів і агропідприємств ефективно функціонувати.
- Брак у фермерів достатніх засобів для переробки зерна на місці.
- Руйнування транспортної інфраструктури негативно позначається на доступі до ринків.

ПРІОРИТЕТИ НА 2023 РІК

- Надання підтримки фермерам – зерноховищ, засобів механізації, фінансування.
- Інвестування в місцеві переробні потужності та інфраструктуру для усунення проблем з експортом.
- Підтримка розмінування малих і середніх фермерських господарств.

© FAO

Григорій Ткаченко – фермер з Чернігівської області, чия ферма була повністю розорена через війну.

«Після того, як Чернігівська область була звільнена і в'їзд туди був відновлений, я побачив тільки вбитих корів, спалену сільськогосподарську техніку, зруйновані склади і ангари», - каже Григорій.

Він частково відремонтував приміщення власними силами, але місця для зберігання зерна було недостатньо. Пшениця, що все літо зберігалася на відкритому повітрі, увібрала вологу з дощів і проросла.

«Я – дрібний фермер, і для мене така ситуація була дуже критичною. Якщо я не зберу врожай або не матиму де його зберігати, я втрачу джерело засобів до існування й не зможу прогнати свою сім'ю», - каже фермер.

ООН підтримала надання малим і середнім фермерським господарствам альтернативних зернохосовищ і засобів механізації. У рамках цієї програми Григорій отримав три рукави для зберігання зерна.

«Це дуже своєчасна й необхідна підтримка. У рукавах зерно може почекати певний час, поки ситуація стабілізується, а потім я вивантажу його, перевірю якість і продам за вигідною ціною», - каже Григорій.

Рукава для зберігання зернових відновили мою гідність і надію.

© FAO

Джерела засобів до існування

9,836

малих і середніх підприємств скористалися можливостями щодо розбудови спроможності та вдосконалення навичок, отримання грантів та (або) покращення доступу до ринків

20,974

осіб скористалися можливостями щодо вдосконалення навичок і отримання доходів

5,919

робочих місць створено або збережено

План пріоритетних дій Уряду на 2023 рік:

ПРІОРИТЕТ 5
Макрофінансова стабільність та підтримка бізнесу

- Збільшення експорту
- Підтримка малих і середніх підприємств

ПРІОРИТЕТ 6
Соціальний захист
Підтримка зайнятості

Залучено у 2022-2023 рр.
\$69 млн

Видатки в 2022 р.
\$26 млн

Упродовж 2022 року ООН надала українським підприємствам підтримку необхідну для виживання, пристосування до ситуації та релокації, а також приділила пріоритетну увагу власним закупівлям в українських виробників товарів і послуг, необхідних для гуманітарного реагування – залучивши впродовж року з місцевих ринків продукції на більш ніж 511 мільйонів дол. США.

ООН підтримала малі та середні підприємства, зокрема на сході України, з метою посилення їхньої конкурентоспроможності, для чого проведено низку різноманітних тренінгів і надано фінансування. Більш ніж 250 підприємствам було надано підтримку для переїзду до безпечніших районів і збереження якомога більшої кількості робочих місць, виділено гранти й забезпечено сприяння в участі у бізнесових виставках. Ще 650 малим і середнім підприємствам було надано підтримку для відновлення діяльності, яка була призупинена на початку вторгнення, з подальшим виробництвом продукції й наданням послуг для постраждалих громад. Тисячам інших підприємств

було надано підтримку в формі зміцнення потенціалу та підвищення кваліфікації.

ООН підтримувала торгові ініціативи та проводила адвокаційну роботу задля покращення умов торгівлі з метою розширення участі українського бізнесу в європейських виробничо-збутових ланцюжках. Було проведено дослідження на предмет визначення нових логістичних ланцюжків, які б інтегрували Україну в європейську та глобальну логістичну мережу, дозволяючи підприємствам розширювати експорт своєї продукції. Зацікавленим підприємствам також було надано підтримку для подання заявок на сертифікати гарантій походження відновлюваної енергії з метою полегшення доступу української продукції на ринок ЄС. Крім того, Урядом і ООН було запущено застосунок «Центр Дія.Бізнес» для надання віртуальних послуг власникам українських підприємств, які стали біженцями в сусідніх країнах.

ПРОБЛЕМИ ДЛЯ ДЖЕРЕЛ ЗАСОБІВ ДО ІСНУВАННЯ

- Порушення на ринках, у ланцюгах постачань і виробничо-збутових ланцюгах, а також дефіцит людського капіталу й кваліфікованої робочої сили в певних секторах.
- Пов'язані з війною ризики перешкоджають інвесторам із приватного сектора і прямим іноземним інвестиціям.
- Підвищений ризик заміни формального сектора зайнятості неформальним. Потенціал трудової експлуатації в процесі відновлення у разі, якщо не буде розроблено і дотримано відповідної нормативної бази.

ПРІОРИТЕТИ НА 2023 РІК

- Підтримка цифровізації бізнес-послуг, що надає держава.
- Підвищення кваліфікації учасників ринку праці для отримання роботи у сфері екологічно безпечної відновлення та відбудови.
- Підтримка підприємств у пристосуванні до нових ринків.
- Активне залучення молоді й жінок до роботи з економічного відновлення.

Мета запуску іншого віртуального інструмента, онлайн-платформи «Почати бізнес», полягала у сприянні підприємству, наданні практичних настанов, послуг із реєстрації підприємств та можливостей онлайн-навчання й професійної підготовки з метою зміни кар'єри. Платформою скористалися 10 тис. підприємців, які отримали послуги з управління бізнесом, і 250 тис. інших осіб, які дізналися про основи підприємництва і відкриття стартапів.

У 2022 році ООН започаткувала низку інших ініціатив, зокрема «Академію краудфандингу», якою скористалися 140 підприємців із громад безпосередньо постраждалих від війни отримавши інноваційні інструменти фінансування та порятунку їхніх бізнесів. А також – кампанію «Жінки за майбутнє», в рамках якої 100 українським підприємцям було надано підтримку в формі фінансування, навчання новим навичкам і налагодження зв'язків із виробничо-збутовими ланцюгами поза межами України.

У 2016 році брати Вадим і Пилип із Харкова під час однієї зі своїх подорожей скуштували на американському ринку сухі сирні закуски. Їх захопила ідея щодо виробництва цих унікальних продуктів в Україні. Для втілення своєї мрії у життя їм знадобилося кілька років.

Лише у 2021 році їхня компанія під назвою «Прайм Снек» увірвалася у найбільшій мережі супермаркетів зі своїми новаторськими продуктами. Власники пишуться тим, що їхня продукція є на 100% натуральною. Сирні кульки створюються за спеціальною технологією, яка застосовується в NASA для приготування їжі для астронавтів. Рецепт простий: з сиру видаляється тільки вода, тому в висушеному продукті зберігаються усі поживні речовини.

У перші кілька тижнів повномасштабної війни, коли їхнє рідне місто Харків зазнавало ракетних і артилерійських обстрілів, домівки братів були зруйновані, а виробничий цех став недоступним. За підтримки ООН вони переїхали до одного із західних регіонів України.

«Україна – наша батьківщина, і коли війна закінчиться, потрібно буде відбудувати країну. Ми хотіли б брати участь у цих зусиллях і сприяти економічному відновленню. У Мукачеві ми бачимо великі можливості для експорту й плануємо за кілька тижнів вийти на європейський ринок. Ми завоюємо світ із нашими смаколиками!» - жартує Пилип.

Вирішальним кроком до підкорення європейського ринку є ухвалення стратегії екологічно безпечного виробництва.

ООН надала Пилипові та Вадимові грант на придбання та встановлення сонячної електростанції, що дозволило запровадити енергоефективний технологічний процес, а також скоротити виробничі витрати й забезпечити безперебійне електропостачання. Через півтора місяця «Прайм Снек» виробила 30 тис. упаковок сушеного сиру. Натхненні підприємці зараз планують розширити свою команду й надати можливості зайнятості іншим переміщеним особам, які живуть у Закарпатській області України.

У відповідь на запитання про їхню формулу успіху для релокованих підприємств Вадим і Пилип радять своїм одноліткам без страху дивитися в майбутнє: «Ви вимушені починати спочатку. Не думайте, що все пропало і це кінець. Не дивлячись ні на що, ви повинні зібратися із силами та працювати. Ми – українці, й нас не можна зламати!»

**Завдяки інноваціям
я не лише виживу,
а й процвітатиму.**

Енергетика і навколишнє середовище

125,538
домогосподарствам проведено ремонт і технічне обслуговування систем центрального опалення

14,263
тонн забруднювачів виведено з обігу шляхом впровадження сталих енергетичних рішень

7,020
житлових і громадських будівель підключено до системи управління енергоефективністю

План пріоритетних дій Уряду на 2023 рік:

ПРІОРИТЕТ 3
Енергетична безпека

- Відновлення енергетичного сектора
- Підготовка до опалювального сезону 2023 року
- Відновлювана енергетика
- Енергоефективність житлових будинків

ПРІОРИТЕТ 4
Відбудова країни

- Енергетика
- Стандарти ЄС для будівельного сектора

ПРІОРИТЕТ 13
Захист довкілля

- Принципи захисту довкілля
- Регулювання управління відходами
- Управління природними ресурсами

Залучено у 2022-2023 рр.
\$39 млн

Видатки в 2022 р.
\$4 млн

Війна зруйнувала половину енергетичної інфраструктури країни й залишила токсичний слід на навколишньому середовищі, який впливатиме на наступні покоління. ООН підтримала домогосподарства шляхом проведення ремонту систем опалення та енергопостачання, сприяючи при цьому впровадженню рішень щодо енергоефективності громадських будівель, житлових будинків і підприємств. 400 підприємствам було надано підтримку для реалізації заходів з енергетичного менеджменту, ефективного використання ресурсів та екологічно чистого виробництва, включно з сертифікацією за стандартом

ISO 50001. Було проведено дослідження щодо потенціалу виробництва біопалива в Україні з метою усунення дефіциту твердого палива у сільськогосподарському секторі, а також щодо стимулювання інновацій у виробництві й ланцюгах постачання. Уряд отримав підтримку для вирішення критичних питань хімічного знезараження. ООН підтримала Програму еко-індустріальних парків, надавши технічну й стратегічну допомогу трьом індустріальним паркам у процесі їхнього перетворення на еко-індустріальні парки.

ПІДТРИМКА ООН У ПОДОЛАННІ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ КРИЗИ В УКРАЇНІ

Атаки на критичну інфраструктуру по всій Україні серйозно вплинули на постачання тепла, електроенергії та води. У відповідь на це гуманітарна спільнота реалізувала потужну програму підготовки до зими, орієнтовану на прифронтові громади. У рамках раннього відновлення агенції ООН з розвитку також доставили понад тисячу мобільних генераторів для підтримки їхніх партнерів у владі та громадянському суспільстві, надавши їм можливість продовжувати функціонувати у складні зимові місяці. У партнерстві зі Світовим банком ООН здійснила оцінку пошкоджень системи виробництва, передачі та розподілу електроенергії в Україні. Оцінка, завершена у 2023 році, буде використана для виявлення найбільш критичних потреб для відновлення пошкодженої енергетичної інфраструктури та визначення способів відбудови з використанням сучасних і екологічно безпечних технологій. ООН також задовольнила більш довгострокові потреби шляхом закупівлі високовольтних автотрансформаторів для термінового ремонту інфраструктури електромереж, газових турбін для потреб опалення і високовольтних генераторів для об'єктів критичної інфраструктури.

ПРОБЛЕМИ

- Понад 60% потужностей відновлюваної енергетики розташовано у безпосередній близькості від лінії фронту або в окупованих районах.
- Шкідливий вплив війни на довкілля спричинить довготривалі наслідки для всіх природних ресурсів – лісів, озер, рік, ґрунтів тощо.
- Зниження енергоефективності через високий рівень використання твердого палива й дизельних генераторів.

ПРІОРИТЕТИ НА 2023 РІК

- Зміцнення спроможності та навичок для здійснення екологічно безпечної відбудови.
- Реконструкція енергетичної інфраструктури.
- Будівництво 300 громадських будівель з підвищеною енергоефективністю, придатних для розміщення внутрішньо переміщених сімей.
- Підтримка впровадження гарантії походження для декарбонізації та постачання відновлюваної енергії.
- Моніторинг руйнування довкілля, спричиненого війною.
- Створення електронних систем управління відходами.

ПОСЕРЕД ХАОСУ
ВІЙНИ НЕМОВЛЯ
АРТЕМ ЗАСВІТИЛО ЯК
ПРОМІНЕЦЬ НАДІЇ

Коли спалахнула війна, Наталія вже була матір'ю трьох дітей і знаходилася на п'ятому місяці вагітності своєю четвертою дитиною. Новина про те, що в неї народиться ще одне немовля, принесла їй неймовірну радість, навіть в умовах невизначеності та небезпеки, в якій перебувала сім'я.

Стрес від життя у зоні бойових дій негативно вплинув на вагітність Наталії, різко підвищивши у неї рівень тривоги та напруження. 2 травня, за два місяці до планової дати пологів, у неї відійшли води й у підтримуваній ООН лікарні, куди її екстрено доставили, Наталія народила Артема. Немовля вагою лише 1,6 кг.

«Я не могла зрозуміти, що трапилося», - пояснює Наталія. – «Усі попередні пологи в мене були нормальними, й три дитини народилися доношеними. Артем мав народитися у липні, а не в травні».

Перші два тижні Артема виходжували в інкубаторі, де медсестри й лікарі надавали йому критично необхідну допомогу.

«Він був дуже хворий і такий крихтливий. Я не могла тримати його, тому що він був надто слабкий», - згадує Наталія, тримаючи маленькі ручки Артема. – «Я дуже сильно налякала. Не знала, як його піднімати, боялася, що можу зашкодити його маленьким кісточкам».

Наталія народила сина у Київському перинатальному центрі, одній з кількох медичних установ, які підтримує ООН. Крім інших форм допомоги, ООН надає генератори медичним установам в усіх регіонах України. Більшість їх було встановлено до нападів на українські енергетичні об'єкти, що допомогло забезпечити безперебійне надання медичної допомоги дітям навіть під час відключення електропостачання.

НАСКРІЗНІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Гендерна рівність і розширення прав та можливостей жінок

Враховуючи вплив вторгнення і переміщення на жінок і дівчаток, ООН віддає пріоритет зусиллям, покликаним забезпечити, щоб гендерна рівність і розширення прав та можливостей жінок займали центральне місце у підтримці, надаваній установам, громадам і окремим особам. ООН разом із партнерами у березні й травні 2022 року провела оперативний гендерний аналіз впливу війни, а його результати лягли в основу заходів гуманітарного реагування і відновлення.

Відбулися консультації та діалоги між лідерами ООН, представниками влади та активістками жіночого громадянського суспільства. Також ООН тісно співпрацювала з Урядом над виробленням ключових документів політик та стратегій, як-от:

- Рамкова програма співпраці з питань запобігання сексуальному насильству, пов'язаному з конфліктом, і реагування на нього;

- переглянутий Національний план дій з виконання резолюції РБ ООН 1325 «Жінки, мир і безпека»;

- ратифікація Стамбульської конвенції щодо насильства стосовно жінок і домашнього насильства;

- Державна стратегія забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року.

ООН також розгорнула фінансові механізми для забезпечення задоволення потреб жінок і дівчаток, такі як Жіночий фонд миру та гуманітарної діяльності, який надав гуманітарну допомогу, основні послуги та можливості щодо джерел засобів до існування 15 тисячам жінок та їхнім дітям (жінкам і дітям з інвалідністю, жінкам, які живуть із ВІЛ/СНІДом, постраждалим від насильства, сільським мешканкам і внутрішньо переміщеним жінкам).

Права людини

Упродовж 2022 року ООН сприяла інтеграції міжнародних норм у галузі прав людини в українське законодавство. Беручи участь у діяльності Робочої групи «Права людини» Національної ради з відновлення України від наслідків війни, ООН обстоювала необхідність включення норм із прав людини та механізмів захисту прав людини у закони й нормативні акти з питань розвитку, які утворюватимуть дорожню карту відновлення й відбудови.

У грудні 2022 року завдяки адвокаційній роботі ООН Парламент вніс зміни до Кримінального кодексу України для його узгодження з Конвенцією проти катувань, зокрема, розширивши визначення терміну «катування» й заборонивши застосування строку давності щодо злочину катувань, учиненого державним суб'єктом. ООН також надала Парламенту й

Офісу Президента аналіз відповідності проектів законів України «Про медіа» та «Про національні меншини» міжнародним нормам у галузі прав людини.

ООН подала доповідь до Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок та провела для нього брифінг у рамках підготовки до його конструктивного діалогу з Україною в жовтні 2022 року. У заключних зауваженнях Комітету були відображені питання, щодо яких ООН висловила занепокоєння, як-от необхідність ухвалення законопроекту № 2689 про включення злочинів проти людяності у національне законодавство і приведення положень про злочин геноциду та воєнні злочини у відповідність до міжнародних стандартів.

ПАРТНЕРСТВА І ФІНАНСУВАННЯ В ЦІЛЯХ РОЗВИТКУ

Психічне здоров'я

Уряд України, підтримуваний ООН, висловив свою прихильність до надання пріоритетного значення підтримці психічного здоров'я та психосоціальної підтримці в контексті екстреного реагування та відновлення й створив тематичну міжгалузеву координаційну раду при Прем'єр-міністрові України. У травні 2022 року під егідою Першої леді України Олени Зеленської було розпочато Національну програму психічного здоров'я та психосоціальної підтримки.

ООН є головним технічним партнером цієї національної програми, і, на додаток до підтримки розроблення документа «Пріоритетні багатосекторні заходи з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки в Україні під час та після війни: оперативна дорожня карта», багато органів ООН безпосередньо реалізують заходи за

цією дорожньою картою у конкретних напрямках згідно з їхніми мандатами, як-от підтримка психічного здоров'я дітей, жінок, переміщених осіб, осіб з інвалідністю, людей, які живуть із ВІЛ/СНІДом, осіб, постраждалих від наземних мін, ветеранів, соціальних працівників та інших працівників екстрених служб і волонтерів. Агенції ООН також розробили інноваційні інструменти для надання послуг з охорони психічного здоров'я і психосоціальної підтримки, наприклад, створили цифрові засоби та платформи для охоплення осіб, які перебувають в Україні, а також тих, хто перемістився за її межі.

Ефективність і координація допомоги

ООН підтримала Уряд у розробленні проекту Плану відновлення України шляхом активного залучення її технічних експертів до діяльності тематичних робочих груп з акцентом на визначенні найбільш уразливих груп населення й забезпеченні врахування їхніх потреб у пріоритетах відновлення. Після оприлюднення проекту Плану відновлення України ООН тісно співпрацювала з Кабінетом Міністрів України над перезапуском платформи координації міжнародної технічної допомоги (МТД). Координаторка системи ООН є співголовою платформи міжнародних партнерів із розвитку і в цій ролі також працювала з Урядом над призначенням співкерівників секторальних робочих груп, включно з сімома секторальними робочими групами, які спільно очолюють ООН і Уряд (охорона здоров'я, освіта, соціальний

захист, молодь, збитки від війни, повернення та реінтеграція, захист прав дітей). Ці потужні секторальні механізми координації національного відновлення мають велике значення для реалізації принципів координації та ефективності допомоги. Члени секторальних робочих груп обмінюються даними та оцінками з метою обґрунтування та формулювання секторальних пріоритетів політики відновлення. Структура координації МТД також запобігає дублюванню зусиль і максимально посилює взаємодоповнюваність і синергію між владою, ООН і партнерами з розвитку.

Партнерство зі Світовим банком

ООН і Світовий банк є близькими партнерами у плануванні відновлення й відбудови та у наданні підтримки Урядові України. ООН і Світовий банк тісно співпрацювали над проведенням спільних оцінок, таких як оцінка пошкоджень енергетичної інфраструктури та друга Швидка оцінка завданої шкоди та потреб на відновлення, які ляжуть в основу розроблення фінансових механізмів для відновлення у 2023 році. Світовий банк підтримує Уряд у процесі відбудови енергетичної й транспортної інфраструктури, зокрема через агенції ООН та їхню роботу над міжнародними принципами закупівель, а також у процесі закупівель на місцях і зміцненні потенціалу Уряду щодо закупівель.

ООН і Світовий банк також взаємодоповнюють одне одного в роботі на засадах зв'язку між гуманітарною діяльністю та розвитком у таких секторах, як охорона здоров'я й соціальний захист, залучаючи масштабне фінансування на виплату заробітної плати та відновлення інфраструктури й підтримуючи владу в реалізації більш довгострокових системних реформ, надання послуг і зміцнення інституційної спроможності. ООН сподівається тісно співпрацювати зі Світовим банком в Україні для вирішення довгострокових питань, таких як подолання бідності й захист навколишнього середовища, і забезпечуючи значні інвестиції, необхідні для допомоги Україні у відновленні та поверненні на шлях досягнення Цілей сталого розвитку.

Місцеві партнерства

У всіх своїх заходах із гуманітарної діяльності та відновлення ООН тісно співпрацює з місцевою владою, громадянським суспільством, українським приватним сектором, національними та місцевими ЗМІ й науковими колами. Сотні організацій громадянського суспільства і громадських організацій є партнерами ООН в екстреному оперативному відновленні в громадах і регіонах усюди країни. Наукові установи є важливими партнерами у проведенні багатьох оцінок ООН, як, наприклад, Київська школа економіки, з якою ООН співпрацює в проведенні оцінок шкоди, завданої

війною. Місцеві мережі жінок-активісток, активістів антикорупційного руху, організації осіб з інвалідністю – всі вони є ключовими партнерами, чію роботу ООН активно підтримує. Весь рік ООН допомагала виживати сотням місцевих підприємств. Зміцнення партнерства ООН із місцевими зацікавленими сторонами в подальшому стане ще більш пріоритетною сферою діяльності з ухваленням нової стратегії щодо місцевих партнерств.

НАБУТИЙ ДОСВІД

Хоча повною мірою підготуватися до руйнувань і розорення такого масштабу, як унаслідок російського вторгнення, було б дуже важко, система ООН в Україні збільшила свою присутність і допомогу постраждалим групам населення по всій країні. Декілька органів ООН у 2022 році створили цілком нові офіси в Україні, а інші – істотно збільшили чисельність свого персоналу. Станом на кінець 2022 року система ООН в Україні значно змінилася й складалася з 24 агенцій і 2700 співробітників, майже 70 відсотків яких – українці.

У процесі надання гуманітарної допомоги та коригування програм розвитку з урахуванням потреб реагування на кризу й екстреного раннього відновлення ООН виявила низку важливих уроків, які підкреслюють важливість гнучкості, стійкості та співпраці.

Ключове значення із самого початку мала гнучкість. ООН є давнім партнером Уряду України з розвитку й за погодженням з його донорами вона оперативного переорієнтувала поточні програми в галузі розвитку на надання вкрай потрібної екстреної підтримки людям і органам влади України в перші дні після вторгнення, водночас продовжуючи нарощувати масштаб гуманітарного реагування і залучаючи до країни нових суб'єктів гуманітарної діяльності. ООН в Україні, очолюване Координаторкою системи ООН – Гуманітарною координаторкою та підтримуване Офісом Координаторки системи ООН, змогло виконувати екстрені функції та здійснювати критичні за часом заходи. Колектив ООН в Україні і Група управління програмами за лічені дні зібралися, щоб визначити потрібні напрями аналізу для обґрунтування розробки Екстреного звернення щодо України, а також реагування на кризу з боку ООН, урахувавши докорінні зміни оперативної обстановки.

Короткострокові заходи гуманітарного реагування і середньострокові заходи з розвитку повинні продовжуватися паралельно. Україна – велика країна, й умови в її регіонах дуже різні. На заході громади об'єднуються і підтримують внутрішньо переміщених осіб і релоковані підприємства; у центральних регіонах деокуповані Урядом райони навколо Києва, Чернігова, Сум і Харкова докладають усіх зусиль для відбудови; на сході та півдні прифронтові громади щосили намагаються вижити. ООН розробляє та реалізує гуманітарні заходи й заходи з відновлення з урахуванням потреб громад, отже критично важливо, щоб відновлення якомога скоріше йшло всюди, де можливо, і залишалось на горизонті планування там, де здійснювати його ще неможливо, поки триває війна.

Слід зміцнювати національні системи для забезпечення сталого впливу. Відновлення здійснюється не лише на рівні громад, а й триває в плані підтримки національного уряду для захисту раніше досягнутих здобутків у царині розвитку й реалізації системних реформ. Зміцнення спроможності влади щодо відновлення дозволить Україні скористатися етапом відбудови для відновлення за принципом «краще, ніж було», подолати перешкоди, що існували раніше щодо модернізації застарілої інфраструктури, та швидко запустити процес реформ, поки політична воля зосереджена на більш довготривалих пріоритетах, як-от переговори про вступ до ЄС і досягнення Цілей сталого розвитку.

Необхідно залучати місцеві партнерства. У минулому році організації громадянського суспільства, зокрема організації, очолювані жінками, волонтерські групи та об'єднання на рівні громад, очолили процес реагування й продемонстрували значну спроможність бути рушіями змін у суспільстві. У фазі відновлення ці місцеві партнерства вийдуть за рамки груп громадянського суспільства на рівень глибшої взаємодії з місцевою владою, підприємствами, ЗМІ тощо. ООН залишається прихильною до зміцнення місцевих партнерств і роботи через місцеві зацікавлені сторони. Координаційні механізми та форуми для ухвалення рішень повинні мати всеосяжний характер і спиратися на багатий досвід та знання, накопичені місцевими партнерами за минулий рік.

КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ У 2023 РОЦІ

У 2023 році в діяльності ООН в Україні зберігається акцент на наданні життєво важливої допомоги, визначеної у Плані гуманітарного реагування, на підтриманні Уряду України в досягненні цілей, поставлених у його Плані пріоритетних дій на 2023 рік, і на зміцненні систем та посиленні стійкості, як зазначено в Перехідній рамковій програмі ООН для України на 2022 – 2023 роки.

Підтримка Уряду в рамках екстреного раннього відновлення зосередиться на зазначених нижче напрямках. Крім того, розширюватимуться масштаби роботи над вирішенням ключових проблем, які потребуватимуть більш довготривалих об'єднаних зусиль, як-от психологічні травми та психічне здоров'я нації, руйнування навколишнього середовища, велика кількість жінок, які зазнають домашнього й гендерно зумовленого насильства, проте змушені терпіти та мовчати.

Оцінки

Формування даних і доказів із розбивкою за віком і статтю, а також цифрових систем як інформаційної основи для планування відновлення Урядом за принципом «не залишити нікого осторонь» (LNOB). Це, зокрема, проведення нових секторальних оцінок шкоди та втрат, початок проведення другої Швидкої оцінки завданої шкоди та потреб на відновлення, актуалізація оцінок стану навколишнього середовища, продовження обстежень із моніторингу переміщення населення й намірів повернутися, підтримання Урядом у виробленні нового підходу до проведення Добровільного національного огляду в умовах воєнного часу для демонстрації приголомшливого впливу вторгнення на прогрес України в досягненні Цілей сталого розвитку.

Довгострокові рішення

Вироблення і реалізація довгострокових рішень для повернення біженців та інтеграції переміщених осіб. ООН працюватиме з місцевими органами влади, громадянським суспільством і приватним сектором над розробленням і впровадженням спеціалізованих пакетів заходів підтримки для місцевих громад, надаючи пріоритетного значення потребам у житлі, доступу до основних послуг, соціальному захисту, психічному здоров'ю, джерелам засобів до існування та фінансуванню бізнесу.

Соціальний захист

Підтримка сталого переходу від гуманітарної багатопільової грошової допомоги до зміцненої, належним чином фінансованої та інтегрованої національної системи соціального захисту.

Координація відновлення на місцевому рівні

Підтримка субнаціональних органів влади у створенні всеосяжних механізмів координації на місцевому рівні з метою визначення та реалізації їхніх власних пріоритетів у процесі відновлення та відбудови.

Протимінна діяльність

Керування реалізацією узгодженого підходу, який передбачає співпрацю Уряду та міжнародних партнерів, а також наукових кіл і приватного сектора, для прискорення розмінування сільськогосподарських угідь і створення національної галузі розмінування.

Комплексне консультування з питань політики

Надання своєчасних, стратегічних, комплексних рекомендацій з питань політики, експертно-технічної допомоги та матеріальної підтримки з питань, що вимагають більш довготривалих зусиль, як-от охорона навколишнього середовища, сільське господарство, психічне здоров'я, протидія домашньому насильству, врядування, верховенство права, права людини й гендерна рівність. Незважаючи на складні воєнні умови, Уряд продовжує докласти максимальних зусиль для продовження політичної роботи над цими питаннями, пріоритетними в національному масштабі, особливо в контексті їхнього зв'язку з досягненням стандартів ЄС і Цілей сталого розвитку.

Додаток 1

ГУМАНІТАРНЕ РЕАГУВАННЯ В УКРАЇНІ У 2022 РОЦІ

ООН та її гуманітарні партнери невтомно працювали задля розширення масштабів гуманітарного реагування для надання допомоги людям, постраждалим від руйнування й спустошення спричиненого російським вторгненням в Україну, повною мірою доповнюючи зусилля Уряду та неймовірну роботу волонтерів на всій території країни.

Для забезпечення скоординованого й дієвого реагування ООН із партнерами оприлюднили «Екстрене звернення. Україна - 2022» вже через п'ять днів після початку повномасштабної війни 24 лютого і впродовж року двічі оновлювали цей план, оскільки бойові дії та зіткнення тривали, спричиняючи зростання потреб. Станом на кінець 2022 року співробітники гуманітарних організацій надали гуманітарну допомогу та послуги із захисту майже 16 мільйонів людей із тих 17,7 мільйона, що потребували допомоги. Вони отримали вкрай необхідні воду, продукти харчування, підтримку в ремонті будинків, опалювальні прилади або теплий одяг у зимовий період, ліки та предмети медичного призначення, щоб їхні лікарні продовжували працювати. Одним з основних компонентів реагування була також багаточільова грошова допомога, й гуманітарні організації охопили цією формою допомоги майже 6 мільйонів осіб, надаючи гідну та гнучку фінансову допомогу людям, постраждалим від війни, й підтримуючи місцеву економіку. Ближче до останнього кварталу 2022 року зміни лінії фронту також обумовили необхідність оперативного і спеціалізованого реагування, щоб люди, які впродовж місяців війни не мали належної допомоги, змогли отримати підтримку. Для надання комплексної допомоги в цих частинах країни ООН та її партнери віддали перевагу міжустановчим конвоям, зводячи при цьому до мінімуму ризики, пов'язані з пересуванням у нестабільному оперативному середовищі.

Ця робота стала можливою завдяки відданим справі місцевим НУО і волонтерам, міжнародним НУО, партнерам з органів влади, агенціям ООН, міжнародним організаціям, приватним організаціям і донорам. Загалом у плануванні та реалізації заходів із гуманітарної допомоги й захисту було задіяно 750 організацій, тоді як на початку повномасштабної війни їх було менше 120.

Це колосальне розширення масштабів гуманітарного реагування в Україні було забезпечено під час одного з найбільш жорстоких конфліктів у новітній історії, що викликало величезні проблеми для операцій з надання допомоги. Гуманітарним партнерам довелося вирішувати питання, пов'язані з повним припиненням повітряних перевезень, як пасажирських, так і вантажних, пошкодженням транспортної інфраструктури та постійною загрозою застосування ракет повітряного, наземного і морського базування, наземними бойовими діями, насиченістю районів

активного конфлікту мінами й нерозірваними боєприпасами, а також із військовою тактикою – включно з оточенням – що не дозволяла персоналові гуманітарних організацій потрапляти до районів, де цивільне населення конче потребувало допомоги. Доступ до районів, контрольованих Росією, був украй обмеженим, а в деяких випадках неможливим. Упродовж усього року ООН через Управління з координації гуманітарних справ (УКГС) відіграло дуже важливу роль у підтриманні гуманітарного доступу, проведенні аналізу контексту, переговорах із місцевою владою та сприянні роботі Системи гуманітарних сповіщень (HNS), яка обробила 242 запити та сповіщення про переміщення гуманітарних працівників і предметів гуманітарного призначення, адресовані Уряду України та Російській Федерації. Крім того, ООН успішно відстоювала необхідність скасування податкових зобов'язань отримувачів допомоги і звільнення працівників гуманітарних організацій від військової мобілізації у період воєнного стану.

Підтримка з боку міжнародної спільноти зіграла вирішальну роль у забезпеченні гуманітарним організаціям в Україні можливості швидко збільшити їхню присутність і діяльність у країні. Загалом донори надали більш ніж 85 відсотків із тих 4,3 мільярда дол. США, які в них просили на життєво необхідні операції, в результаті чого ця діяльність стала найбільш масштабним комплексом заходів гуманітарного реагування, координуваним ООН, в її історії. Гуманітарний фонд для України (UHF) відіграв украй важливу роль у забезпеченні гнучкого фінансування працівників першої ланки реагування. Фонд виділив 192 мільйони дол. США для надання життєво необхідної допомоги майже 4 мільйонам осіб, 60% з яких становили жінки та дівчатка. Він також сприяв заохоченню місцевих партнерств, зокрема 33% фінансування було передано національним і місцевим акторам. Крім цього, було виділено понад 20 мільйонів дол. США на підтримку 300 організацій громадянського суспільства, об'єднань на рівні громад та волонтерських груп в їх роботі з допомоги людям, що живуть найближче до лінії фронту.

Додаткова інформація наведена у публікації «Україна: гуманітарне реагування у 2022 році. Оперативне зведення».

УКРАЇНА

2022 Екстрене звернення: Орієнтовна кількість охоплених осіб

Станом на 31 грудня 2022 року

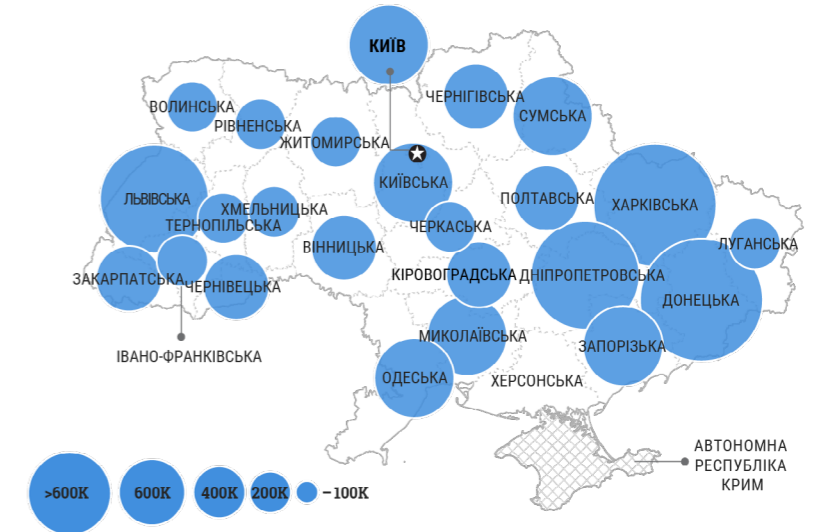
ОРІЄНТОВНА КІЛЬКІСТЬ ОХОПЛЕНИХ ОСІБ¹ (за березень-грудень 2022 р.)

15.8млн

бенефіціарів охоплено завершеними або поточними заходами

ДИНАМІКА КІЛЬКОСТІ ОХОПЛЕНИХ ОСІБ

КІЛЬКІСТЬ ОСІБ, НА ЯКИХ СПРЯМОВАНО ЗАХОДИ (зі змінами, внесеними в серпні 2022 р.)

11.5млн

Осіб

РОЗБИВКА НАСЕЛЕННЯ ЗА ВІКОМ І ҐЕНДЕРОМ²

9% Дівчатка

30% Жінки

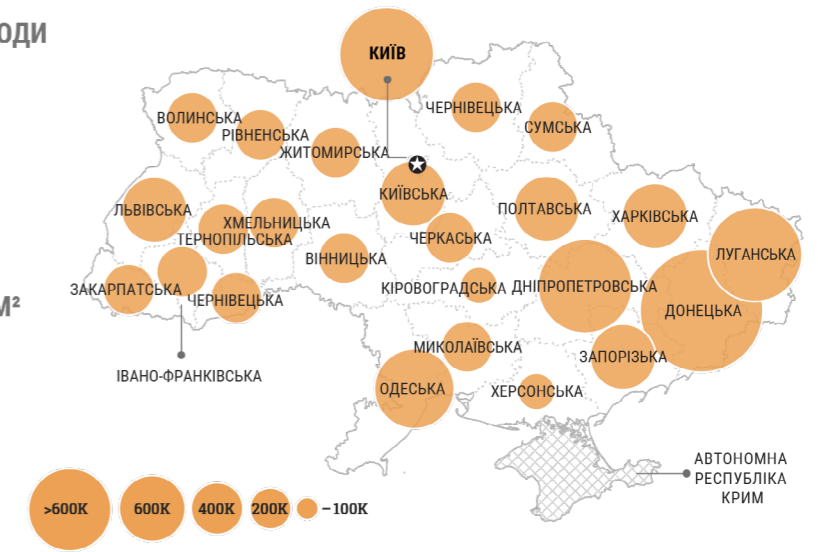
15% Літні жінки

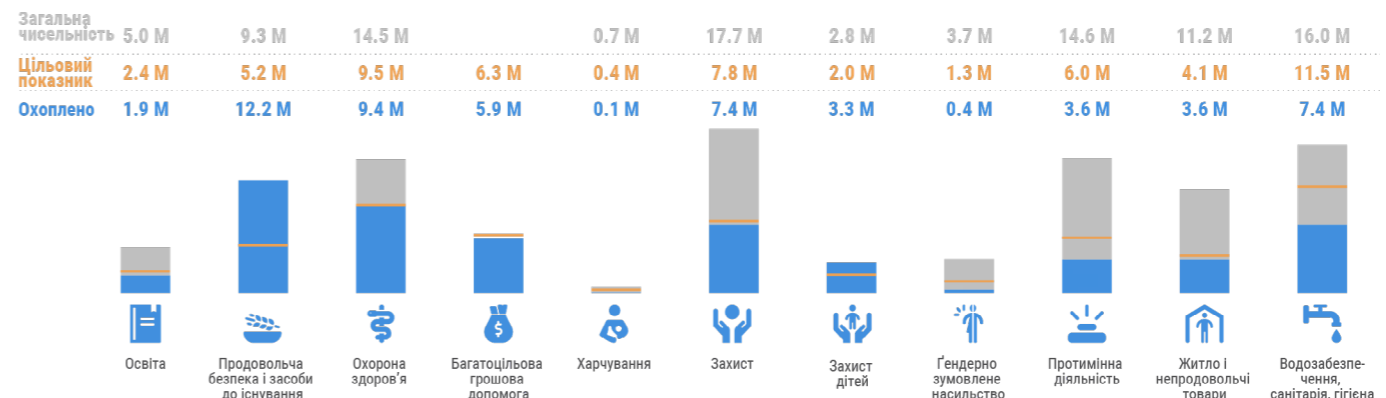
9% Хлопчики

28% Чоловіки

9% Літні чоловіки

РОЗБИВКА НАСЕЛЕННЯ ЗА КЛАСТЕРАМИ (за березень-грудень 2022 р.)

Показані кордони й назви та позначення, використані на цій карті, не означають офіційного схвалення чи погодження з боку Організації Об'єднаних Націй.
 Дата створення: 11 лютого 2023 р. Джерела: 1) гуманітарні партнери 2) Фонд народонаселення ООН, 1 січня 2022 р. Демографічна статистика, оперативний масив даних.
 Додаткова інформація: www.humanitarianresponse.info/operations/ukraine | www.unocha.org | www.reliefweb.int

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
УКРАЇНА

 ukraine.un.org

 twitter.com/UN_Ukraine

 facebook.com/UnitedNationsUkraine

 instagram.com/un_ukraine/